

skab til dansk Historieskrivning. Selvom Forfatteren tillige har gennemgaaet en Række danske Skrifter fra det 18. Aarhundredes sidste Trediedel, af Ove og Fred. Hoegh-Guldberg, Tyge Rothe, J. Sch. og Fr. Sneedorff o. a., har han dog ikke foretaget noget egentligt Studium. Mange Citater, af Ed. Holms, Aage Friis', Otto Brandts og andre Fremstillinger lægger for Dagen, at han i adskillige Tilfælde er kommet let til sit Materiale. Betegnelsen »Den tysk-danske Helstat« — ikke den dansk-tyske — er oplysende for Forfatterens Indstilling. Fra først til sidst er det Forfatterens Formaal at paavise, at den dansk-tyske Modsætning ikke er opstaaet i Hertugdømmerne og som Følge af det slesvig-holstenske Spørgsmaal, men tværtimod har sin Oprindelse i København som en »Weltanschauungskampf«. Næppe nogen vil benægte, at Kampen i og om Hertugdømmerne har været ledsaget af en almindelig dansk-folkelig Selvbesindelse og Selvhævdelse. I Skildringen af det danske Folks nationale og demokratiske Udvikling fremsætter Forfatteren adskillige træffende — men rigtignok ogsaa mange misvisende — Bemærkninger. Til Gengæld er Fremstillingen af Bevægelserne paa tysk Side mærkværdigt intetsigende, i Virkeligheden kun et Referat af Otto Brandts Bøger om Caspar v. Saldern og Fritz Reventlow. Fremstillingen af Frederik VI.s »Elbdänentum« — den politiske Konsekvens af den af »westlerischem Einfluss« beherskede Danizismus — er endnu mere overdreven og grovt skaaret til end Redegørelsen for den ubestridelige Modsætning mellem dansk-borgerlige og tysk-aristokratiske Kredse, som spores lige fra Guldbergs Tid. Ligesaa urimelig virker Overvurderingen af Frederik Hoegh-Guldbergs Indflydelse. — Ganske sikkert har Forfatteren understreget Betydningen af Problemer, hvis Undersøgelse er nødvendig for Forstaaelsen af den dansk-tyske Spænding i Slutningen af det 18. og i det 19. Aarhundrede. Som allerede fremhævet har han ogsaa paapeget Momenter i den danske Udvikling, som fortjener Opmærksomhed. Naar han mener at have fundet Forklaringen for mere end et Aarhundredes statslige og folkelige Livsspørgsmaal, er han derimod paa Vildspor. Dertil er det altfor omfattende og mangesidigt.

Axel Linvald.

Kurt Hectors Kielerdissertation *Die politischen Ideen und Parteibildungen in den schleswigschen und holsteinischen Ständeversammlungen 1836 bis 1846*. Erster Teil. (Quellen und Forschungen zur Geschichte Schleswig-Holsteins bd. 20, 1938) skal, betoner forf., ikke alene være et bidrag til hertugdømmernes historie,

men også »ein Beitrag zu der Geschichte des deutschen politischen Denkens überhaupt«. Der drages derfor i bogen hyppigt paralleler med tyske forhold og henvises til tysk politisk tænkning, medens kongeriget træder i baggrunden. Også ved sin strenge systematisering adskiller det foreliggende arbejde sig fra danske om lignende emner som Hans Jensens stænderhistorie og Johan Plesners ungdomsafhandling om partidannelsen i de slesvigske provinsialstænder, der til gengæld turde yde den historiske sammenhæng større retfærdighed. Den systematiske behandlingsmåde har sine fordele, først og fremmest den større overskuelighed, men der kan dog rettes indvendinger mod forf.s inddeling af stoffet i »innenpolitische« Gedanken und Strömungen« — der behandles i det foreliggende bind — og »nationalpolitische Fragen«, som det følgende vil beskæftige sig med. I hertugdømmerne var eller blev i periodens løb politikernes stilling til en række af de grundlæggende »indrepolitiske« spørgsmål i så stor udstrækning påvirket eller bestemt af nationalpolitiske hensyn, at en mindre skarp adskillelse vistnok fra et historisk synspunkt vilde have været at foretrække. Da det fortrinsvis er de nationale spørgsmål i perioden, som hidtil har haft historikernes interesse, opnår forf. imidlertid ved sin inddeling at kunne give relativt meget nyt i sit første bind. I fem kapitler behandler han »Voraussetzungen und Grundlagen«, »Ständeversammlung und Volk: Die Idee der Volksrepräsentation«, »Ständeversammlung und Regierung: Die Befugnisse der Stände«, »Die Freiheitsforderung« og »Die Gleichheitsforderung«. Interessant, tildels udmærket, er skildringen af ideudviklingen. Af mere omdiskutabel værdi forekommer anm. de resultater vedrørende partigrupperingen i stænderforsamlingen, forf. kommer til på grundlag af de deputeredes stilling til et begrænset udvalg af »sager«. Materialet svigter her på et væsentligt punkt, idet afstemningslister med navneangivelse mangler. Den endelige dom over denne del af forf.s arbejde kan dog først fældes, når det af ham bebudede sammfattende overblik over partierne foreligger i værkets anden del. I øvrigt er forf. naturligvis klar over, at der i stænderforsamlingerne ikke er tale om politiske partier i moderne forstand.

Poul Bagge.

Det er interessant at se, i hvor høj Grad det slesvig-holstenske Spørgsmaal i dets forskellige Faser stadig optager tysk historisk Videnskab, navnlig indenfor de Yngres Kreds. Vi har allerede her i Tidsskriftet (10. Rk. III. Bd. S. 158—59) beskæftiget os med et af disse Værker, og vi skal i det følgende henlede Opmærksom-